

LOŠINJ, crkva Sv. Antuna Opata u Velome Lošinju

sagradio pomorac Vice Bune; to je jedinstven crkveni barokni spomenik na otoku s elementima gotike i renesanse. — Crkveni muzej čuva nekoliko umjetničkih slika, relikvijar iz VIII–IX. st. te nekoliko gotičkih, renesansnih i baroknih crk. predmeta. — Jedna od najnovijih građevina jest »Grand hotel« N. Dobrovića.

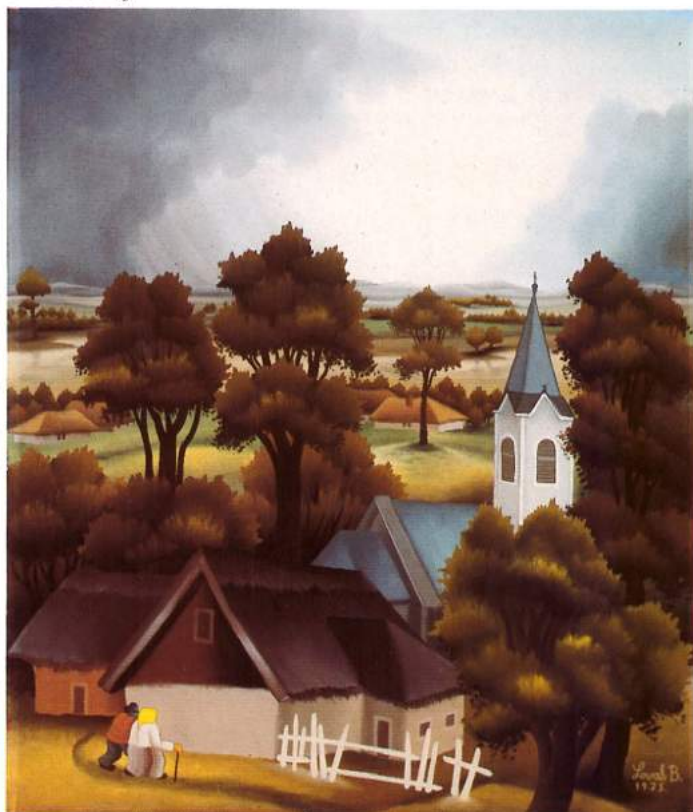
LIT.: V. Novak, Reliquarium Elaphitense, Lopudski relikvijarij, VjAHD, 1930–34. — V. Lisićar, Lopud, Dubrovnik 1931. — K. Prijatelj, Spomenici otoka Lopuda XVII i XVIII stoljeća, Anali—Dubrovnik, 1954. — T. Marasović, Regionalni južnodalmatinski tip u arhitekturi ranog srednjeg vijeka, Beritićev zbornik, Dubrovnik 1960. — K. Prijatelj, Dubrovačko slikarstvo, Zagreb 1968. — Zlatno doba Dubrovnika (katalog), Zagreb 1987. N. B. B.

LOSSERT, Franjo, zidar (?), oko 1748 — Varaždin, 31. V. 1804). U Varaždinu djeluje već prije 1783. God. 1788–93. radi na pročelju varaždinske gradske vijećnice. God. 1783–1804. izvodi u Varaždinu značajne građevinske radove (produženje i pročelje kapele Sv. Fabijana i Sebastijana, javne i privatne zgrade, trgovine).

LIT.: I. Lentić-Kugli, Varaždinski graditelji i zidari od 1700. do 1850. godine, Zagreb 1981.

LOŠIĆ, Dubravka, slikarica (Dubrovnik, 15. VIII. 1964). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1988 (F. Kulmer). Izlaže od 1983. a samostalno u

B. LOVAK, Oluja

Zagrebu (1985, 1986, 1987, 1988, 1989), Dubrovniku (1989, 1990), Poreču (1991). Svoje slike-objekte stvara na tradiciji pop-arta, obogaćenoj postmodernim iskustvom estetskoga nomadizma.

LIT.: A. Karaman, Dubravka Lošić (katalog), Dubrovnik 1989. — I. Šimat Banov, Dubravka Lošić (katalog), Zagreb 1990. — A. Karaman, Lošić (katalog), Dubrovnik 1990. Ž. Kć.

LOŠINJ, otok na S Jadranu. Nastanjen od bronzanoga doba, iz kojega potječe velik broj gradina smještenih po vrhovima podno Osoršćice te oko Malološinskoga zaljeva. U rim. doba nema većih naselja (osim Osora na prevlaci između otoka Lošinja i Cresa), ali su na obalama uz najplodnije agrarne površine utvrđeni ostaci ladanjskih rezidencija (villae rusticae) i to u Liskima, Sv. Jakovu i Studienčiću pod Čunskim. Na kompleksu Studienčića nastaje srednjovj. crkva, od koje su sačuvane ruševine zidova i ostaci sarkofaga. Rani srednjovj. fragmenti nađeni su na J dijelu otoka kraj Vinikovice. U sr. vijeku, kada je cijeli otok administrativno bio područje grada Osora, postoje samo pastirski stanovi. U doba romanike grade se na S dijelu otoka prve sakralne građevine — crkva eremita Sveti Lovro (JZ od Osora), Sveti Petar i Sveta M. Magdalena ispod Osoršćice te Sveti Jakov (danas nadograđen, na groblju istoimena sela). U XIV. i XV. st. nastaju naselja Velo selo oko gotičke crkve Sv. Nikole (spominje se 1384) i Malo selo oko crkve Sv. Martina (izgrađena između 1450–90), današnji Veli Lošinj i Mali Lošinj; isprva su stočarskoga i agrarnoga značaja, a poslije se razvija i pomorstvo; ta se otvorena naselja postupno šire prema obali u zaštićene uvale. Zbog opasnosti od gusarskih napada grade se u XV. st. u oba naselja kule za zbjegove. Nagli razvitak pomorske privrede i brodogradnje u XVIII. i XIX. st., koji oba naselja preoblikuju u gradove, prati evolucija tipa barokne kapetanske kuće, njezina pokućstva i umjetničkih predmeta (portreti). U XIX. st. pod Austrijom se razvija lošinski turizam, koji uz opći životni i kulturni standard bitno utječe na estetsko oblikovanje naselja (vile i hortikultura). Kraj malološinske crkve Sv. Martina iz XV. st. (višeputno pregrađivane) nalazi se na ogradi groblja kamena skulptura iz XVII. st. (Bl. Dj. Marija, sveci), koja potječe s nekoga oltara a pučkim, rustičnim karakterom lokalne proizvodnje razlikuje se od ostaloga mlađega inventara, uvezenoga u vrijeme gospodarskoga procvata.

U Malom je Lošinju 1696. u središtu »Sela« izgrađena trobrodna crkva Porođenja Marijina, u konačnu obliku dovršena i produžena za jedan interkolumnij 1757. — Važan urbanistički i graditeljski pothvat bila je gradnja crkve Sv. Antuna Opata u Velome Lošinju 1774. na mjestu crkve iz XV. i XVII. st. U crkvi su štukature C. Somazzija i orgulje G. Callida; na stipesu glavnoga oltara nalazi se mramorni reljefni antependij s prikazom *Večere u Emausu*, rad G. Albertinija da Pirana. Crkv. predmetima pripadaju: tempera na drvu *Bl. Dj. Marija s djetetom i svecima* (1475) B. Vivarinija, *Sv. Franjo* B. Strozija, *Sv. Ivan Krstitelj* L. Querene, *Poklonstvo kraljeva* F. Hayeza, *Sv. Grgur* L. del Cosse i *Duše u čistilištu* F. Potenze. — Uvezeni predmeti prevladavaju i u drugim crkvama Veloga Lošinja, a sabrani su ponajviše darivanjem domaćih kapetana koji su umjetnine kupovali na dražbama ukinutih mlet. crkava. Crkvi Gospe od Anđela prigradeni su oko 1600. prednji dio i zvonik a renovirana je 1732, kada je dobila i svetište s kupolom. U crkvi je vrijedna zbirka slika venec. majstora: *Sv. Franjo Paulski* i *Sv. Hildebrand* djelo su F. Fontebassa, ciklus od osam slika s temama iz Svetoga pisma naslikao je G. A. Pellegrini, dok za nekoliko slika iz XVI–XVIII. st. još nisu utvrđeni autori. — Pomorski značaj Lošinja prate i zavjetne slike pomoraca iz XVIII. st. u crkvi Sv. Nikole (Veli Lošinj) i iz XIX. st. u crkvi Navještenja na Čikatu (Mali Lošinj).

LIT.: Inventario degli oggetti d'arte d'Italia, V. Provincia di Pola, Roma 1935, str. 110–111. — D. Westphal, Malo poznata slikarska djela XIV do XVIII stoljeća u Dalmaciji, Rad JAZU, 1937, 258. — P. Budinich, S. Gregorio di Spoleto patrono di Lussingrande, Mali Lošinj 1937. — B. Fučić, Izvještaj o putu po otocima Cresu i Lošinju, Ljetopis JA, 1946–48, 55. — A. Mohorovičić, Prilog analizi razvoja historijske arhitekture na otocima Lošinju i Cresu, ibid., 1954, 59. — Isti, Analiza razvoja pučkih nastamba na otočnoj skupini Lošinj–Cres, ibid., 1955, 60. — Isti, Analiza razvoja urbanističke strukture naselja na otocima zapadnog Kvarnera, ibid., 1956, 61. — Arheološka istraživanja na otocima Cresu i Lošinju, Zagreb 1982. — B. Fučić, Apsyrtides, Mali Lošinj 1990. B. F.

LOVAK, Branko, naivni slikar (Hlebine, 25. VII. 1944 — Zagreb, 17. XII. 1983). Školovao se u Hlebinama, gdje mu je crtanje predavao I. Generalić, te u Zagrebu. Izlaže od 1957. Slika krajolike, figuralne kompozicije i mrtve prirode na način hlebinskoga kruga. Radnju smješta u iluzionistički prikazan prostor, naglašava kontrast svjetlosti i tame, ponekad poseže za ekspresivnim elementima groteske (*Ples u kleti*, 1969; *Pod jabukom*, 1972). Samostalno izlagao u Mladenovcu, Bremenu,

Zagrebu, Hlebinama, Faenzi, Novari, Torinu, Hamburgu, Trebnju, Milanu, Udinama, Dubrovniku i Zlataru.

LIT.: *Grupa autora*, Lovak, Beč 1976. — *Z. Kržišnik*, Branko Lovak (katalog), Trebnje 1978. — *V. Maleković*, O Lovakovom slikarskom zanatu (katalog), Zlatar 1980. — VI. MČ.

LOVAS, selo *J* od Vukovara. Na neolitičkom položaju Gradac-Kalvarija nađeni su arheol. ostaci iz doba kostolache i vučedolske kulture (rana faza). S istoga položaja potječe i arheol. grada iz vremena kasnoga brončanoga doba (← XIII. do ← X. st.). Tu je iskopana i poznata ostava brončanih i zlatnih predmeta, koja sadržava narukvice, prstenje, ukrasne ploče, tutuluse, privjeske, pincetu, bodež, sjekiru sa zaliscima, glinenu posudu vatinskoga tipa, 22 spiralna svitka od zlatne žice te sirovu bronzu. Ostava je značajna za kronologiju sr. brončanoga doba *J* Panonske nizine. — U župnoj crkvi Sv. Mihovila (1769) barokni oltari, propovjedaonica i slike. Arheol. lokalitet i župna crkva stradali u agresiji na Hrvatsku 1991–92.

LIT.: *Z. Vinski*, Brončanodobne ostave Lovas i Vukovar, VjHAD, 1958. — *K. Vinski-Gasparini*, Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj, Zadar 1973. — *N. Tasić*, Kostolacha kultura, u knjizi: Praistorija jugoslavenskih zemalja, III, Sarajevo 1979. — *S. Dimitrijević*, Vučedolska kultura, ibid. — Cultural Heritage of Croatia in the war 1991/92, Zagreb 1993. — K. V. G. i A. Ht.

LOVČIĆ, selo *SZ* od Slavonskoga Broda; u sr. vijeku *Glavica*. Jednbrodna romanička kapela Sv. Martina (bez zvonika), građena od opeke, ima polukružnu apsidu i predvorje uz glavni ulaz. U crkvi je barokni oltar; na zidovima su otkrivene ranogotičke freske. Na groblju uz crkvu nalaze se stećci.

LIT.: *A. Horvat*, Nastavak teme o stećcima u Slavoniji, Bulletin JAZU, 1965, 1–3. — *V. Radauš*, SSS. — A. Ht.

LOVINAC, selo nedaleko od Gračaca u Lici. Naselje već u prapov. doba. Iz rim. razdoblja potječu razni predmeti (kameni spomenici, novac i dr.). Na brežuljku iznad sela vide se ruševine srednjov. grada Lovinca. Prije tur. okupacije držali su ga plemići Lovinčići, po kojima je grad dobio ime, a Ivan Karlović drži ga u poč. XVI. st. Crkva Sv. Mihovila sagrađena je 1704. — Selo s crkvom je uništeno u agresiji na Hrvatsku 1991–92.

LIT.: *K. Patsch*, Die Lika in römischer Zeit, Wien 1900, str. 54. — *I. Devčić*, Lovinac grad, Prosvjeta, 1908. — Al. S.

LOVRAN, grad na *I* obali Istre. Ravenski kozmograf iz VII. st. spominje ga kao *Laurianu*. Srednjov. hrvatska općina, potom u XV. st. pod pazin-skom grofovijom. — Gusto naselje jednokatnica i dvokatnica, opasano zidom te ugaonim kulama djelomice očuvanima u perifernome zidu juž. bloka kuća; postoje i gradska vrata, tzv. Stubica, koja vode u luku. Pučku arhitekturu obilježuju vanjska stubišta, natkriveni svodovi, prolazi pod kućama i mala obzidana dvorišta. U XVII. i XVIII. st. grade se patricijske kuće s balkonima, lođama i naglašenim portalima. Pročelja kuća nižu se, u skladno povezanoj asimetriji gradskoga trga, uz objekte javne namjene: uz srednjov. gradsku kulu od masivnih tesanika, kvadratična tlocrta (nadograđenu iznad drugoga kata), uz prvotno odvojeni romanički zvonik (nadozidan u baroku) i uz pročelje (XVIII. st.) župne crkve Sv. Jurja. Ona je isprva jednbrodna, s kvadratičnim svetištem presvođenim kasnogotičkim mrežastim svodom, a regulacijom u XVIII. st. prizidane kapele postaju joj drugom lađom. Crkvu 1470–79. oslikavaju dvije domaće kasnogotičke radionice: kastavska izvodi slike na svodu i u gornjemu pojasu zidova svetišta (kristološki ciklus, Majka Božja, evanđelisti, anđeli i sveci), dok istarski tzv. Šareni majstor slika u donjemu pojasu prizore mučenja Sv. Jurja i euharistijske teme a na trijumfalnome luku Navještenje. U crkvi su drveni rezbareni oltari iz XVI. i XVII. st. i krstionica iz XVII. st. U romaničkoj crkvi Sv. Trojstva, obnovljenoj u gotici, konzervirani su ostaci gotičkih fresaka iz prve pol. XV. st.

LIT.: *I. Perčić-Čalোগović*, Konzervatorski zahvati na romaničkoj crkvi sv. Trojstva u Lovranu, Vijesti MK, 1952, 4. — *B. Fučić*, Istarske freske, Zagreb 1963. — *V. Ekl*, Opatija — prostor i čovjek, Dometi, 1984, 9–10, str. 66. — B. F.

LOVREČ → SVETI LOVREČ

LOVREČAN, selo blizu Zlatara u Hrvatskom zagorju. Jednbrodna crkva Sv. Lovre s poligonalnim svetištem u duhu gotičke tradicije dao je graditi oko 1666. I. Gundak. Zvonik je povrh glavnoga ulaza s vratima iz XVII. st. (barokna kapa iz 1749), a pred glavnim pročeljem predvorje u širini broda. Sakristija je građena poslije 1760. U svetištu je rustični kasnogotički svod, a nad brodom oslikan tabulat (ravan drveni strop) s Gundakovim grbom i datacijom 1666 (najstariji očuvani tabulat u S Hrvatskoj). Oltari su iz 1677,

LOVRAN, unutrašnjost crkve Sv. Jurja

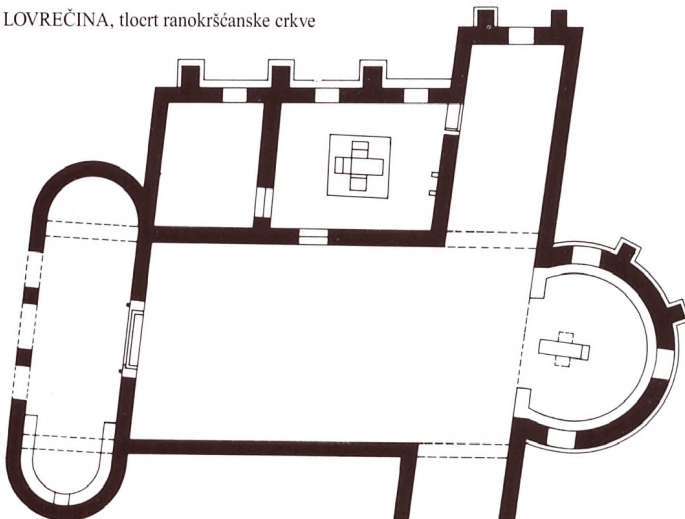
1742, 1807, glavni iz 1786, ormar i klupe iz 1797, orgulje iz 1762 (Graz), propovjedaonica iz 1802, kalež iz 1726. te pacifikal iz 1781. — U blizini je jednostavna barokna kurija obitelji Labaš.

LIT.: *D. Baričević*, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. stoljeća u istočnom dijelu Hrvatskog zagorja, Ljetopis JAZU, 1972, 76, str. 293–295. — *V. Marković*, Barokni dvorci Hrvatskog zagorja, Zagreb 1975. — A. Ht.

LOVREČICA, naselje između Novigrada i Umaga. Romanička kapelica Sv. Ivana Krstitelja je barokizirana. Uz nju je barokna crkva Sv. Lovre, koja u kripti ima uklesano ime: Andrea Bascio. Pregrađena je 1879, a zvonik je podignut 1894. U crkvi se čuvaju ranobarokna krstionica i škropionica (1712). Ispred župnoga dvora pronađeni su ostaci rim. ladanjske vile s mozaikom.

LOVREČINA, uvala nedaleko od Postira na Braču. Sred plodne udoline ostaci su rim. ladanjske vile (*villa rustica*) razvedena tlocrta. Na zap. je kraju uz ostatke kasnoantičkih građevina dobro očuvana složena ranokršč. jednbrodna crkva iz VI. st., s velikom apsidom, transeptom, nartekсом i bočnom krstionicom. Arheol. iskopanja, vođena prije cjelovite restauracije spomenika, iznijela su bogate nalaze arhit. plastike (dijelovi portala i oltara) te ostatke fresko-slikarija u pojedinim prostorijama, a uz crkvu su ostala i tri sarkofaga iz istoga vremena.

LOVREČINA, tlocrt ranokršćanske crkve

LIT.: *D. Vrsalović*, Kulturni spomenici otoka Brača, Pretpovijest i stari vijek, Brački zbornik, Zagreb 1960. — *I. Fisković*, Ranokršćanski sarkofazi s otoka Brača, VjAHD, 1981. — *Ist.*, O ranokršćanskoj arhitekturi na otocima Braču i Šolti, Arheološki radovi i rasprave VIII–IX, Zagreb 1982. — *D. Domančić*, Krsni zdenac ranokršćanske crkve u Lovrečini, Prilozi – Dalmacija, 1983. — *J. Jeličić*, Diakonikon ranokršćanske crkve u Lovrečini, ibid., 1987. — Ranokršćanska sakralna arhitektura na Braču, Split 1994. — R.

LOVREČINA, dvorac *S* od Vrbovca. U sr. vijeku nizinska utvrda opkoljena jarkom (otuda ime Lovrečina Grad); sagrađena na posjedu Gostovića, u XVI. st. držali su je Gregorijanci, a poslije je često mijenjala vlasnike.